

Ось цитата Леся Подрев'янського із збірки «*Фаскінейшен оф зе івнінг*»

«Тому що треба не всякої х***ьой зацікавитися, а жити цікаво: читати книжки, бути шпівном, дресірувати любіму обізяну і ходити в оперу з красивими тьолками, отлучати удовольствіє».

У цьому уривку наявні суржик, вульгаризми і мати.

«Не треба всякої х***ьой зацікавитися» можна перекласти як «Don't do fucking shit»

«Красіві тьолки» можна перекласти як «hot chicks» у цьому випадку не вдасться передати феномен суржику, адже суржик у певних випадках можна вважати безеквівалентною лексикою. Крім того, буде використано прийом лексичної заміни, адже слово «chicks» не є словниковим еквівалентом слова «тьолки» як і «hot» не є словниковим еквівалентом слова «красіві».

З прикладів впливають висновки, що для перекладу ненормативної лексики можна використовувати дослівний переклад, переклад за допомогою еквівалентів, прийом цілісної або лексичної заміни, а в окремих випадках навіть транслітерації.

Література:

1. Кінг С. «Сяйво» (пер.І Андруссяка)//Кінг С. «Клуб сімейного дозвілля» Харків. 2010 652 с.
2. Даниленко А., Головня А. Переклад ненормативної лексики в літературі <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/> (дата звернення:09.10.2023)
3. King Stephen. «Shining». New York: Scribner, 2006
4. Подрев'янський Л. «Фаскінейшен оф зе івнінг» Наш формат. Київ, 2019. 432 с.

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО У ТЕКСТАХ КІНЕМАТОГРАФУ (НА МАТЕРІАЛІ МОК'ЮМЕНТАРІ «CUNK ON EARTH»)

Яцишин В. В.

гр.ФПАм-22-1

Хмельницький національний університет

Наук. керівник – к.філол.н., доцент Купчишина Ю. П.

Комічне – це складне поняття, категорії естетики, що характеризує той аспект естетичного освоєння світу, який супроводжується сміхом без співчуття, страху і пригнічення, і відображається в чотирьох основних його проявах: сатира, іронія, сарказм та гумор. Досить часто ми заміняємо поняття комічне просто гумором, але це не зовсім відповідає дійсності. Адже, гумор є м'яким відношення до суб'єкта осміяння (до недоліків життєвих явищ, поведінки людей), яке поєднує зовнішню комічну трактовку з внутрішньою серйозністю, здатне викликати лише незлобиву посмішку і легкий несмішливий, веселий сміх [3, 3].

В той час як комічне є складним явищем, що привертало увагу ще античних філософів Платона і Аристотеля та філософів епохи Відродження Р.Декарта й Т.Гоббса, і ґрунтується на когнітивних процесах. Початок когнітивній теорії комічного було закладено ще у двадцятому столітті психологами А. Кестлером, Ф. Хайдером, Ч. Остгудом та П. Таненбауомом, які у своїх працях показали когнітивну природу комічного. Теоретичне підґрунтя теорії комічного розпочинається із бісоціації двох різних ідей, закінчується переміщенням думки із одного асоціативного контексту до іншого, що базується на творчій діяльності як способу втечі від реальності та/або нудьги [2]. Потім запускається процес розуміння змісту комічного на основі теорії конгруентності

Ч. Остугда та П. Таненбаума, головна ідея якої полягає у досягненні балансу когнітивної системи суб'єкта, який сприймає та одночасно змінює своє ставлення до партнера і до об'єкта, що стає значущим для обох та оцінюється ними. Конгруентність – співвідношення між власним досвідом, усвідомленням та власне повідомленням [4, 2]. Обов'язковою умовою творення комічного виступає інконгруентність. Як подає Cambridge Dictionary, інконгруентність - це стан невідповідності або непоєднуваності [5].

Серед науковців які присвятили дослідженню семантичної та лінгвістичної природи варто відзначити В. Раскіна та С. Аттардо. Завдяки їхнім «Скриптоорієнтованій семантичній теорії» та «Загальній теорії вербального гумору» було визначено систему параметрів, що відіграють істотну роль в процесі продукування і інтерпретації вербального гумору. До них відносяться: 1) мова – вибір і порядок слів, використання і розташування функціональних елементів тощо; 2) стратегія оповіді – жанр сміхового тексту; 3) мета – комічне переважно націлене на осміювання соціальних стереотипів; 4) комічну ситуацію – персонажі, їхня діяльність, об'єкти, обстановка та ін.; 5) протиставлення скриптів; 6) логічний механізм – логічна операція, необхідна для вирішення невідповідності [5, 6]. Але обов'язковою умовою створення комічного ефекту залишається ідея «протиставлення скриптів». Саме вона відповідає за створення такого ефекту. Як пояснює Р. Мартін, скрипт – це прояв динамічної ментальної репрезентації, що дозволяють нам будувати ментальні моделі світу, тобто вони є формою знань про фізичний світ та звичну нам діяльність, саме тому коли ми чуємо початок будь-якого жарту, ми відразу активізуємо схему чи скрипт, аби він дав нам змогу осягнути сенс почутого.

Важливим аспектом розуміння комічного є володіння набором із трьох категорій знань: **універсально-сміслові**, тобто наявність логічних зв'язків і уявлень, що утворилися, під час людського співіснування, **узагальнено-змістові** - моделі поведінки, цінності властиві тій культурі, з якою особа походить та **оцінно-образні** знання, які характеризують індивідуальний досвід кожного індивіда [1, 22]. Проте не варто забувати про значущість екстралінгвістичних знань. При здійсненні перекладу гумористичного ефекту перед перекладачем постають певні труднощі відтворення повідомлення тесту оригіналу засобами мови перекладу, проте у такому випадку краще проявити креативність, а не перекладати дослівно.

Головним завданням перекладача є досягнення прагматичного ефекту та адекватності перекладу, а для цього необхідно застосовувати трансформації. Насамперед змінити речення або лексичні одиниці таким чином, щоб переклад якомога точніше відтворював всю інформацію, що міститься в тексті оригіналу, дотримуючись норм мови перекладу [4, с. 403]. До лінгвостилістичних засобів вираження гумору, іронії та сатири належать: лексичні засоби (семантизація лексем, атрибутивні словосполучення), використання власних імен; синтаксичні - риторичні запитання, вставні конструкції, цитація, діалогічне цитування, авторська цитація, алюзія, лексико-синтаксичні алогізми, повтор як засіб асоціативної іронії, тропи тощо. [3, 3].

Матеріалом нашого дослідження виступає мок'юментарі «Cunk on Earth», як особливий прояв кінематографічного жанру, що з'явився як висміювання, пародія на довіру людей сучасним засобам інформації. Мок'юментарі характеризується невідповідністю форми і змісту, невідповідних декорацій часу дії, абсурдності зовнішнього вигляду і поведінки персонажів, яких потрібно сприймати як кумирів [5, 312]. Ще однією характерною особливістю цього жанру є відсутність сценарію та імпровізація. [8, 185].

Allusions:

The first book to be printed on Gutenberg's press was the Bible. But as well as spreading the word of God, it spread the word of scientists, philosophers, and eventually Dan Brown. – Першою книгою, надрукованою на пресі Гутенберга, була Біблія. Але окрім поширення слова Божого, вона поширювала слово вчених, філософів і, зрештою, Дена Брауна. Цей приклад містить алюзію на Дена Брауна, популярного американського письменника.

It's not fair, is it? When a male scientist, like Bruce Banner gets exposed to the gamma radiation, he gets to be like a superhero.... Marie Curie just gets killed. – Але ж це не чесно, правда? Коли науковець чоловік піддається опроміненню, він отримує суперсили. А Марі К'юрі просто гине. У цьому прикладі головна героїня використовує алюзію на популярний кіно-всесвіт Marvel, адже Брюс Беннер після опромінення став Халком, а не загинув на відміну від Марі К'юрі.

Irony:

But the invention of the steam train changed all that. The Americans released steam engines into the wild, carving routes across the land and changing the balance of power. Now, fighting with Native Americans could be conducted at high speed and with accompanying buffet car service. – Але винахід парового потяга все змінив. Американці випустили парові двигуни на волю, прорізаючи маршрути по всій землі і змінюючи баланс сил. Тепер воювати з корінними американцями можна було на великій швидкості і з супутнім обслуговуванням у вагону-ресторану. Цей приклад ілюструє намір авторки висміяти нестримне бажання людини до великих відкриттів, що супроводжується тяжінням до комфорту.

Smartphones revolutionized the way humans interact by providing a sociably acceptable way to ignore everyone around us. – Смартфони зробили прорив у людському спілкуванні, забезпечивши цілком прийнятний спосіб ігнорувати всіх навколо. У цьому прикладі автор використовує прийом гри слів, адже хмара у сучасному світі має декілька значень: як об'єкт природи, та хмарні технології обробки інформації.

Pun:

On his deathbed, he made Apple engineers promise to change the iPhone's headphone jack every three years, then uploaded himself to the cloud. – На своєму смертному одрі він змусив інженерів Еппл пообіцяти йому змінювати роз'єм під навушники кожні 3 роки, після чого він завантажив себе на хмару.

Підсумовуючи отримані результати можна сказати, що переклад засобів досягнення гумористичного ефекту українською мовою вимагає насамперед розуміння лінгвістичних засобів, які використовує автор та майстерності перекладача, наявність екстралінгвістичних знань та важливо самому володіти відмінним почуттям гумору аби відтворити прагматичний ефект. Серед основних засобів творення комічного у «Cunk on Earth» можна виділити іронію, використання власних імен та алюзії. Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні отриманих результатів та вдосконаленні стратегій для подолання труднощів перекладу гумористичних текстів.

Література:

1. Козиряцька О. Засоби репрезентації гумору у мовленнєвому паспорті персонажів художніх творів та їх відтворення у перекладі українською мовою [неопубл. магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра]. : Магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра. 2018. 183 с.

2. Психологія творчості та теорія бісоціації. реферат. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28235/> (дата звернення: 03.10.2023).

3. Роєнко, Л. (2020). Теорії та засоби створення гумору в сучасному художньому англомовному тексті. «Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky», 8(2), 60–62.

4. Стоянова, Т., & Черненко, К. (2020). Особливості перекладу англійського гумору українською. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, (31), 401–418.
5. Чайка М. *Жанр мок'юментарі: мистецтвознавчий аспект*. Молодь і ринок. 2019. № 12(167). URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.155574> (дата звернення: 04.10.2023).
6. Blynova I. A., Zernetska A. A. Humour as a variety of the comic category: criteria of differentiation, theories of realization and means of expression. "Scientific notes of V. I. vernadsky taurida national university", series: "philology. journalism". 2021. Vol. 2, no. 1. P. 35–43. URL: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-2/07> (date of access: 03.10.2023).
7. Harkavenko N. V., Doskach S. S. Congruence as an understanding of the emotional state of a person in the process of communication. *Habitus*. 2023. No. 45. P. 121–127. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.45.20> (date of access: 03.10.2023).
8. Honcharuk S., Levchenko O., Tsimokh N. Mockumentary genre as a cinematic phenomenon of the postmodern age. *Bulletin of kyiv national university of culture and arts. series in audiovisual art and production*. 2022. Vol. 5, no. 2. P. 181–188. URL: <https://doi.org/10.31866/2617-2674.5.2.2022.269523> (date of access: 04.10.2023).
9. Incongruence. *Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/incongruence> (date of access: 03.10.2023).
10. Savina Y. O. Incongruity as a cognitive mechanism of the comic and its rendering in ukrainian translations. *Lviv philological journal*. 2019. Vol. 5. P. 134–139. URL: <https://doi.org/10.32447/2663-340x-2019-5-23> (date of access: 03.10.2023).

ТРАНСПОЗИЦІЯ ЧАСТИН МОВИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТА НАУКОВИХ ТЕКСТІВ

Яцюк Д. О.

гр. ФПАмз-22-1

Хмельницький національний університет

Наук. керівник – д.філол.н., професор Бойко Ю. П.

Перші спроби виділити частини мови відбувалися в давньогрецькій та римській філософії, і їхні дослідження стали фундаментальними для граматики англійської мови, суттєво вплинувши на її розвиток. Платон, аналізуючи частини мови, зосереджувався на мові як на «засобі вираження думок щодо навколишнього світу» [5, с. 39], внаслідок чого структура мови залишалася поза його увагою. Аристотель, спираючись на це розуміння мови, подальшими роботами аналізував, як сама думка передається через структуру мови. Це дало йому можливість виділити категорію слів, які ми тепер називаємо «зв'язуючими» словами (це такі одиниці, як сполучники, займенники та артиклі, які використовуються для об'єднання іменників і дієслів у реченні).

Не існує остаточної згоди щодо принципів класифікації лексичних одиниць або щодо того, які саме слова віднесені до різних категорій, та які шляхи заповнення цих класів можуть бути визначені. Частини мови представляють собою конкретні категорії слів, які розглядаються та класифікуються на практиці не з огляду на всі можливі характеристики, форми і значення кожного окремого слова, що входить у відповідний клас або частину мови. Вони визначаються на практиці, розглядаючи їхні особливості та інтерпретуючи їх у контексті та залежно від способу, яким вони функціонують. Розгляньмо речення: «Yes; I liked the looks of those two when I saw them at Mount Vernon» – «Так, вони обоє мені сподобалися тоді в Маут-Вернон» [3, с. 7], як ми бачимо, тут зображена саме заміни